

ESIPUHE

Kansallisen korkeakulttuurin laadusta...

Helsingin Sanomien otsikko kertoi keskiviikkona 20.1.1993, että "kulttuuriministeri havittelee viestintää omalle tontilleen". Vajaan sivun vieneen kirjoituksen mukaan kulttuuriministeri Tyttö Isohookana-Asunmaa haluaisi "kahmaista viestintä-asiat opetuministeriön hoteisiin". Taustalla on kulttuuriministerin halu asettaa Yleisradiolle myös muita tavoitteita kuin pelkkiä suurten katsojalukujen määrittämiä tulostavoitteita. Muita tavoitteita olisivat *Helsingin Sanomien* haastattelun mukaan mm. "kansallisen kulttuurin laadullinen kohottaminen" ja "nimenomaan korkeakulttuurin laadusta huolehtiminen".

Kulttuuriministerin aloittama kamppanja korostaa mielenkiintoisesti sitä, ettei Yleisradion merkitystä ole syytä mitata pelkästään suurilla katsojaluvuilla, mahdollisimman suurella kertayleisöllä. Tämän vastapainoksi kulttuuriministeri haluaisi valitettavasti asettaa Yleisradion tulevaisuuden kannalta yhtä epätoivottavan tavoitteen, "kansallisen korkeakulttuurin laadusta" huolehtimisen. Mikäli tällainen linjaus toteutettaisiin Yleisradiossa, se alkaisi *entistä voimakkaammin* palvella vain pientä yleisösektoria, jonka tarpeita "kansallinen korkeakulttuuri" vastaisi. Yleisradiosta/televisiosta tällainen linjaus olisi kaukana.

Ehkäpä Yleisradion olisikin syytä etsiä oikeutusta toiminnalleen toisenlaisista periaatteista, jotka eivät nojautuisi sen enempää suuriin kertakatsojamääriin kuin problemaattiseen "kansallisen korkeakulttuurin" ajatukseen. Yhden mallin tarjoaisi Iso-Britannia joka on viime vuosina saanut olla muutenkin monissa yhteiskunnallisissa ratkaisuissa Suomen mallina (sosiaaliturvan heikennykset, lyhytnäköiset yksityistämispäätökset, yliopistojen ja tutkimuksen

määrärahojen rajutkin leikkaukset,...)

Tällä kertaa briteiltä voisi lainata positiivisemmalta vaikuttavan yleisradioyhtiön toimintaperiaatteen: BBC on viime aikojen ohjelmapolitiisissa linjauksissaan korostanut, ettei se enää pyri oikeutamaan olemassaoloaan pelkillä katsojaluvuilla. Pikemminkin se pyrkii ottamaan itselleen aidon yleisradioyhtiön roolin: BBC ei enää pyri kattamaan yleisöjä niinkään yhdellä ohjelmalla kuin koko ohjelmistonsa profiililla. BBC:ssä on toisin sanoen muokattu tavoitteita niin, että erilaisilla ohjelmilla pyritään tavoittamaan mahdollisimman *monia* erilaisia yleisöjä. Tämä Channel Four:n alkuaikojen linjauksia muistuttava ohjelmapolitiikka tuntuu mielekkäältä siinäkin valossa, että viime vuosikymmenien yleisötutkimukset toistuvasti osoittaneet, ettei broadcasting-televisioillakaan ole enää *yhtä* yleisöä, vaan monia erilaisia, päällekkäin meneviä yleisöjä - puhumattakaan siitä, että olemme Stuart Hallin sanoin "kaikki kerralla monia yleisöjä".

Suomeen siirrettyinä tämä merkitsisi, että Yleisradio luopuisi vapaaehtoisesti kilpailusta (MTV 3:n kanssa) yksittäisten ohjelmien katsojaluvuissa. Yleisradion tehtäväksi muokkautuisi tällöin tarjota erilaisia osayleisöjä - jakaantuivatpa nämä sitten vaikka alueellisuuden, kielen, iän, luokan, sukupuolen tai seksuaalisen suuntautumisen mukaan - puhuttelevia ohjelmia. Valtiomme televisioyhtiön etuliitteen mukainen kattavuus syntyisi tällöin koko ohjelmaprofiilista, eikä yksittäisistä "korkea-" tai "matalakulttuurisista" ohjelmista.

Kulttuuriministeri Isohookana-Asunmaa ei luonnollisestikaan ajane tämän tällaisen tyyppistä ohjelmapolitiikkaa Yleisradiolle. Viime kuukausien taidepolitiisissa päätöksissään kulttuuriministeri on antanut

varsin selkeästi ymmärtää, mihin suuntaan hänen mukaansa suomalaista kulttuurikenttää olisi kehitettävä, viimeisimpänä esimerkkinä surullisen kuuluisat "Suomi-palkinnot". Huolimatta taiteen keskustoimikunnan ja alakohaitaisten taidetoimikuntien sekä koko taiteen kentän vastustuksesta kulttuuriministeri joutui vuoden alussa läpi kerran jo julki-suudessa peruuttamansa "Suomi-palkinnon". Taiteen keskustoimikunnassa määrärahoista vain hävisi uudessa budjetissa valtionpalkinnoille varatut rahat. Tilalle tulee erikseen valittavan raadin vuosittain myöntämät ylisuuret tunnustuspalkinnot asemansa enemmän kuin vakiinnuttaneille taiteilijoille. Mah-taako tämä todellakaan edistää kotimaista taidet-tamme?

Mikäli kulttuuriministerin esittämä ajatus siirtää Yleisradio liikenneministeriöstä opetusministeriön alaisuuteen merkisi tulevaisuudessa samanlaista alalla työskentelevien mielipiteistä välittämätöntä puuttamista ohjelmien sisältöön tai Yleisradion mahdollisuuksiin itse päättää omasta ohjelmapolitiikastaan, suomalainen viestintäpolitiikka tuskin hyötyisi siirrosta, päinvastoin. Tämän vuoksi lie-neekin toivottavaa, että Yleisradio pysyisi edelleen liikenneministeriön vastuulla. Liikenneministeriös-tähän on toistuvasti, mm. ministeri Ole Norrbackin suulla, vakuutettu, ettei heidän tavoitteissaan ole puuttua ohjelmien sisältöön, vaan kehittää viestintä-nän rakenteita. Tosin Ylen pääuutisten pienenty-neiden katsojalukujen viime viikkoina aiheuttama koku ja Ylen reaktiot tähän kokuun paljastavat varsin selvästi, miten voimakkaasti Ylen ohjelma-politiikkaa ohjaillaan tällä hetkellä katsojalukujen välityksellä.

* * *

Käsillä oleva *Lähikuvan* numero tarkastelee erityi-sesti amerikkalaiselle elokuvalle ominaista romantiikkaa kolmen artikkelin voimin. Sakari Toiviaisen ja Kari Salmisen artikkelit luotaavat romanttisen perinteen jatkumista 1900-luvun populaarikulttuuri-ssa. Toiviainen lähestyy aihetta yhden ohjaajan, Frank Borzagen, tuotannon kautta; Salminen nyky-populaarielokuvan kentässä. Kummankin artikke-lissa keskeisiä käsitteitä on romantiikan ohella fantasia, joskin kirjoittajat painottavat sen merkitystä varsin eri tavoin.

Romantiikkakokonaisuuden kolmas osa, John Sundholm artikkeli, kytkeytyy Toiviaisen ja Sal-misen artikkeleihin tarkastellessaan melodraamaa "modernien länsimaisten populaarilajityyppien var-sinaisena substanssina". Vastaavasti kuin Salminen näkee romantiikan leikkaavan läpi suurimman osan amerikkalaisesta elokuvasta, Sundholm lähestyy melodraamaa lajityyppien risteytyksenä. Sund-holmin teksti luo kontekstia Toiviaisen ja Salmisen

artikkeleille myös sitä kautta, että Sundholm käsit-telee genre-teorioiden määrittelyongelmia ja etsii metodia, "joka olisi historisoiva ja siksi toimiva".

Romantiikkakokonaisuuden artikkelimme kyt-keytyvätkin ainakin epäsuorasti genre-problema-tiikkaa. Toinen mielenkiintoinen näkökulma, josta romantiikkaa ja melodraamaa voisi lähestyä, on lajityypin kytkeminen sukupuolten ja seksuaali-suuksien representaatioihin. Tämä kysymyksen-asettelu on ollut tyypillistä monille naistutkijoille, jotka ovat mm. kysyneet, miten melodraama ja romantiikka puhuttelevat naisia ja miten ne konst-ruoivat naiseuden representaatioita. Mielenkiintoista olisi myös tarkastella romantiikkaa suhteessa seksuaalisuuden representaatioihin; romantiikka kyt-ketään jo käsitteenä hyvin voimakkaasti heterosek-suaalisuuteen. Toivon mukaan voimme palata tähän problematiikkaa jossakin tulevassa numerossamme.

Romantiikan ohella numeromme tarkastelee elo-kuvan muistia/muistia elokuvassa ja elokuvan "maantiedettä". Veijo Hietala käsittelee laajassa tekstissään aluksi muistia kulttuurisena konstruk-tiona ja muistin roolia kerronnan teorioissa. Lopuksi Hietala liittää pohdintansa esimerkkielokuvaan (*Blade Runner, Total Recall,...*) sekä erityisesti näiden tapoihin tarkastella käsitettä ihmisyy-s.

Numeromme toinen romantiikkakokonaisuuden ulkopuolinen artikkeli, Sirpa Tanin "Suomalaisen maaseudun ja kaupungin kuvat. Elokuvien maantieteellistä tulkintaa", jatkaa *Lähikuvan* pyrkimystä rikkoa perinteisiä elokuvantutkimuksen rajoja. Tani lähestyy elokuvallisen tilan ja paikan kysymyksiä humanistisen maantiedon näkökulmasta. Hänen arti-kkelinsa tarjoaakin uuden näkökulman elokuvan-tutkimuksen keskeiseen problematiikkaan, tilan konsturointiin ja representaatioon elokuvassa.

* * *

Lopuksi haluaisin vielä käyttää tilaa ja tilaisuutta huomioidakseni viimeisen edistysaskeleen suoma-laisessa elokuvantutkimuksessa. Suomen Akate-mian humanistinen toimikunta myönsi vuoden 1992 joulukuun kokouksessaan tutkimusmäärärahan vt. apulaisprofessori Jukka Sihvosen (Turun yliopist/ elokuva- ja televisiotiede) johtamalle suomalaisen elokuvan historia -projektille. Kyseessä lienee en-simmäinen Suomen Akatemian tukema elokuvan-tutkimuksen projekti. Siten sitä voi pitää jälleen yhtenä nuoren tutkimusalamme edistysaskeleena ja projekti tulee heijastumaan positiivisesti suo-malaiseen elokuvantutkimukseen, erityisesti tietysti suomalaisen elokuvan historian tutkimukseen. Lähikuva onnittelee.

Martti Lahti